

Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки
Бібліотека

Серія «Дослідники Волині. Дати і долі»
Вип. 7

ЯН ФІТЦКЕ

(1909–1940)

Бібліографічний нарис до 105-ї річниці від дня народження

Луцьк-2014

Ян Фітцке – дослідник Волині



Польські історики традиційно приділяли значну увагу дослідженням історичного минулого різних регіонів України, особливо до тих, котрі входили до складу Речі Посполитої, через що їх минуле було тісно переплетене з державними долями польської держави. З-поміж цих регіонів в першу чергу слід назвати Волинь.

Серед дослідників і краєзнавців Волині міжвоєнного періоду чільне місце належить відомому польському археологу Яну Фітцке, в якого в ці січневі дні відзначається 105-та річниця від дня народження.

Народився Я. Й. Фітцке 1909 р. в м. Гдові Мисленіцького повіту Краківського воєводства. Професійну освіту здобув у 1929–1933 рр. на археологічному відділенні Ягеллонського університету у Кракові, практичні навички – у численних науково-дослідних та археологічних експедиціях.

З 1930 р. став членом Польського археологічного товариства. Після декількох років активної роботи в етнографічному музеї к Лодзі та в Кракові отримав у 1936 р. посаду керівника Волинського музею у Луцьку.

Молодий магістр поринув в улюблену роботу. Кожну хвилину, вільну від організаційної діяльності в музеї та викладацької в гімназії, використовував для обстеження населених пунктів та проведення археологічних розкопок. Саме завдяки Яну Фітцке, його науковій інтуїції, широкій ерудиції, неймовірній працездатності за три роки було обстежено сотні пам'яток, вперше виявлено, зафіксовано і описано ряд об'єктів різноманітних археологічних культур. Діапазон наукових зацікавлень дослідника охоплював археологію від найдавніших до новітніх часів, нумізматику і сфрагістику, археографію і етнографію. Активно поповнювалися колекції, з'являлися численні наукові і популярні статті, каталоги, описи окремих колекцій пам'яток.

Молодий науковець чітко розумів місце Волинського музею в краї, його центральну, керівну і координуючу роль серед повітових музеїв. За цей короткий проміжок часу досліднику вдалося реорганізувати роботу музею,

поставити її на наукову основу, значно поповнити і систематизувати музейні колекції, вивести установу на провідне місце у східному регіоні тодішньої Польщі.

Роботу молодого і перспективного дослідника перервала Друга Світова війна. Як поручик запасу, Ян Фітцке був призваний до польської армії. Разом зі своєю частиною потрапив у радянський полон, а далі – в табір у Козельськ на Смоленщині. Наприкінці квітня 1940 р. під час його ліквідації Фітцке був розстріляний органами НКВС у Катинському лісі.

Ян Фітцке залишив після себе на Волині багато археологічного матеріалу, цінних наукових досліджень. Надзвичайно велику цінність має його волинезнавча спадщина, до якої звертаються і нині як археологи, так і краєзнавці.

Ян Фітцке увічнений на пам'ятній таблиці Ягеллонського університету у Кракові. На вулиці Богдана Хмельницького у Луцьку відкрито меморіальну дошку польському археологу Яну Фітцке (1909–1940).

Список рекомендованих джерел

1. Археологічна спадщина Яна Фітцке / за заг. ред. Г. В. Охріменка. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2005. – 488 с.
63.48(4УКР-4ВОЛ)
А 87
2. Баюк В. Археологічні дослідження Луцька (історія та сьогодення) / В. Баюк // Краєзнавство. – 2010. – № 1/2. – С. 123–129. – Бібліогр.: с. 126–129. – Є відом. про Я. Фітцке.
3. Гаврилюк О. Заходи властей Другої Речі Посполитої щодо відновлення Луцького замку / О. Гаврилюк // Краєзнавство. – 2009. – № 3/4. – С. 185–189. – Бібліогр.: с. 188–189. – Простежується внесок у цю справу Я. Фітцке.
4. Дмитрук В. Ю. Відданий краєзнавству (Ян Йозеф Фітцке. 1909–1940) / В. Ю. Дмитрук // "Роде наш красний...": Волинь у долях краян і людських документах : в 3 т. / М-во освіти і науки України, Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, Волин. Академ. Дім ; авт.-упоряд.: Л. К. Оляндер, Л. В. Бублейник, А. М. Силюк ; заг. ред. М. І. Дубини. - Луцьк, 1999. – Т. 3. – С. 422–431.
63.3(4УКР-4ВОЛ)
Р 60
5. Дмитрук В. Розстріляна в Катині передісторія Волині / В. Дмитрук, Г. Охріменко // Віче. – 1999. – 21 січ.
6. Дослідники Волині : Фітцке Ян Юзеф (1909–1940) // Нариси культури давньої Волині / за ред. Г. Охріменка. – Луцьк, 2006. – С. 29–31.
63.4(4УКР-4ВОЛ)
Н 28
7. Кінд-Войтюк Н. В. Польська історіографія з вивчення історико-краєзнавчих досліджень і пам'яткоохоронної роботи на Волині у 1920-1930-х рр. / Н. В. Кінд-Войтюк // Історичні студії Волинського національного університету імені Лесі Українки / М-во освіти і науки України, Волин. нац. ун-т ім. Лесі України ; [редкол.: Баран В. К. та ін.]. – Луцьк, 2009. – Вип. 1. – С. 83–88. – Бібліогр.: с. 86–88.
63.3(4УКР-4ВОЛ)я54
І-90
8. Ковальчук Є. Його розстріляли в Катинів / Є. Ковальчук // Волинь. – 2005. – 23 черв.
9. Мазурик Ю. Дослідження українських та польських археологів на території Волині та їх роль у формуванні колекцій музеїв краю / Ю. Мазурик // Замосцько-волинські музейні зошити = Zamojsko-Wołyńskie Zeszyty Muzealne : матеріали наук. конф. / ідея конф. і наук. ред. П. Кондрацюк. - Замосць, 2006–2007. – Т. 4. – С. С. 269–280.
63.3(4УКР-4ВОЛ)-7
3-26
10. Марченко І. Історія не забула про нього / І. Марченко // Аверс-прес. – 2005. – 26 трав.

11. Охріменко Г. Стежками Яна Фітцке / Г. Охріменко // Молода Волинь. – 1991. – 4 січ.
12. Охріменко Г. Ян Фітцке і вивчення культури лінійно-стрічкової кераміки / Г. Охріменко // Остріг на порозі 900-річчя : матеріали І-ІІІ наук.-краєзн. конф. (1990–1992) / Наук.-краєзн. т-во "Спадщина", м. Остріг Рівнен. обл. - Остріг, 1993. – Ч. 2. – С. 5–8.
- 63.3(4УКР)я43
О-76
13. Ошуркевич О. Вікно у давнину століть : З історії створення Волинського краєзнавчого музею / О. Ошуркевич // Волинь. – 1993. – 3 квіт.
14. Силюк А. Волинський музей в Луцьку та його діяльність в сфері накопичення і охорони пам'яток / А. Силюк // Замосцько-волинські музейні зошити / ідея конф. і наук. ред. П. Кондрацюк. – Замосць, 2006–2007. – Т. 4. – С. 241–252. Бібліогр.: 12 назв.
- 63.3(4УКР-4ВОЛ)-7
3-26
15. Fitzke Jan. Z Wolynia 1936-1939. Fragmenty spuscizny pismienniczej : W stulecie urodzin i siedemdziesieciolecie smierci / J. Fitzke ; Uniw. Jagiellonski w Krakowie, Inst. Archeologii; zebr. i oprac. A. Gaczol, W. J. Kowalow. - Bialy Dunajec ; Ostrog : Wolanie z Wolynia, 2009. – 308 s. : il. –(Biblioteka "Wolanie z Wolynia" ; т. 63).

Ян Фітцке (1909-1940) [Електронний ресурс] : біобібліогр. нарис до 205-ї річниці від дня народж. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. - Луцьк, 2014. - (Дослідники Волині. Дати і долі ; вип. 7). - Бібліогр.: 15 назв.

Подано відомості про життєвий і творчий шлях польського історика, археолога, організатора музейної справи у місті Луцьку та на Волині Яна Фітцке.

Рекомендовано всім, хто цікавиться історичними дослідженнями Волинського краю.

ББК 63.3(4УКР-4(ВОЛ)я1